

Original article

Muhasebe Eğitiminde Zorluklar: COVID-19 ve Dijitalleşme Challenges in Accounting Education: COVID-19 and Digitalization

Esin Yelgen *

Faculty of Economics and Administrative Sciences, Alanya Alaaddin Keykubat University, Alanya, Turkey

Özet

COVID-19 ile birlikte yaşamlarımıza giren kısıtlama kuralları çerçevesinde okullar kapatılmış ve uzaktan eğitime geçilmiştir. Dolayısıyla salgın, diğer sektörlerde olduğu gibi eğitim sektöründe de dijitalleşmeyi hızlandırmıştır. Öğretmenler ve öğrenciler olarak zorunlu uzaktan eğitime hazırlıksız yakalandığımız bu süreçte, eğitimin aksamadan devam etmesinde teknoloji kullanımı önemli rol oynamıştır. Bu süreç öğretmenlere, dijitalleşme yolundaki mevcut durumu tespit ederek, gelecekte yaşanacak gelişmelere karşı eğitimde hangi adımlar atılması gerektiğini göstermiştir. Bu bağlamda çalışma, salgın ile hızlanan eğitimde dijitalleşme ve uzaktan muhasebe dersleri hakkında muhasebe öğrencilerin görüşlerini anket yoluyla tespit etmeyi amaçlamaktadır. Ankette yer alan ifadelerle, muhasebe dersini alan öğrencilerin dijitalleşme ve uzaktan muhasebe eğitimi hakkında tecrübelerine, hislerine ve görüşlerine odaklanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminin sağlamış olduğu esnekliği sevdiğikleri, ancak sistemde öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşimin sınırlı olmasından dolayı yüz yüze eğitimi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, eğitimde mevcut durumun tespit edilmesi, muhasebe öğrencilerini geleceğin dijitalleşen muhasebe mesleğine göre yetiştirme ve istihdam imkanlarını artırabilmek için teknolojinin eğitime entegre edildiği öğretme-öğrenme modelleri geliştirme konularında önerilerde bulunarak literatüre katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Uzaktan Eğitim, COVID-19 ve Dijitalleşme.

Abstract

Schools were closed and distance education was started under the restriction rules that came into our lives with COVID-19. Pandemic thus accelerated digitalization in the education sector, as it did in other sectors. In this process, where teachers and students were caught unprepared for compulsory distance education, the use of technology played a crucial role in the continuity of education without interruption. This process showed educators what steps should be taken in education in respond to future developments by identifying the current state of digitalization. In this context, the study aims to determine the opinions of accounting students about digitalization in education, which has accelerated with the pandemic, and distance accounting courses by using a survey. The statements in this survey include experiences, feelings and opinions of students who have taken an accounting course about digitalization and distance accounting education. In this study, it was concluded that students enjoyed the flexibility provided by the distance education system, but preferred face-to-face education due to the limited interaction between the instructor and students in the system. This study will contribute to the literature by making suggestions on the

* Corresponding author:

Yelgen Esin is an assistant professor in the Department of Economics and Administrative Sciences at Alanya Alaaddin Keykubat University in Alanya, Turkey. Her research interests include Accounting, Accountin Information Systems, Accounting Education, Auditing, Financial Statement Analysis. She has lived and worked in Alanya, Turkey.
Email: esin.yelgen@alanya.edu.tr

following issues: Identifying the current situation in the education, developing teaching-learning models in which technology is integrated into education to train accounting students for the future digitalized accounting profession and to increase employment opportunities.

Keywords: Accounting Education, Distance Education, COVID-19 and Digitalization.

Received: 06 September 2021 * **Accepted:** 04 November 2021 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/ijiasos.2021.370.2>

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilen COVID-19 salgını nedeniyle insanların yaşam tarzları değişmiştir. Salgın başta sağlık olmak üzere ekonomi, eğitim gibi birçok sistemi de küresel boyutta etkilemiştir. Salgına karşı alınan sokağa çıkma kısıtlamaları, işyeri kapatma, karantina, sosyal mesafe gibi kararlar, bireylerin evde kalmasına neden olmuştur. Çoğu çalışan bu süreçte ya işverenleri tarafından evden çalışmaya yönlendirilmiş ya da izin verilerek evlerine gönderilmiş, ya da daha kötüsü işlerine son verilmiştir. Yine bu süreçte çoğu ülkede üniversitelerde dahil olmak üzere tüm eğitim kurumları, yüz yüze eğitime ara vererek eğitimin aksamadan devam edebilmesi için oldukça hızlı bir şekilde uzaktan eğitime geçiş yapmıştır. UNESCO, mobil öğrenme haftası 2020 raporunda 190'dan fazla ülkedeki okulların ve üniversitelerin kapatıldığını ve dünya öğrenci nüfusunun yüzde 90'ından fazlasının yaklaşık olarak 1,6 milyardan fazla öğrencinin yüz yüze eğitimden uzak kaldığını belirtmiştir. UNESCO (2020) tarafından hazırlanan küresel eğitim raporunda ise en az gelişmiş ülkelerdeki hanelerin yalnızca %12'sinin evlerinde internet erişimine sahip olduğu belirtilmiştir. Öte yandan Alhawsawi (2019b)'nin çalışmasında bahsettiği üzere öğrenciler, yaz tatilleri sırasında 1 aylık akademik yıl öğrenme eşdeğerlerini kaybetmektedirler. COVID-19 salgınının neden olduğu bu belirsiz ve uzun süreçte ise öğrencilerin öğrenme kayıplarının çok daha fazla olacağından kuşku duyulmamaktadır.

COVID-19 salgını diğer sektörlerde olduğu gibi eğitim sektöründe de dijital dönüşümü hızlandırmıştır. Salgın sürecinde dijital dönüşüm teknolojilerinin eğitim sektöründe kullanımı önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim kurumlarının uzaktan eğitime geçiş yapmasıyla birlikte dijital eğitim teknolojilerinin, öğrenme ve değerlendirme için birçok alternatif yöntem sunduğu görülmektedir. Salgın sürecinde öğretmenler, aileler ve öğrenciler birbirleriyle iletişim kurmak için video konferans platformları, sosyal medya gibi dijital dönüşüm teknolojileri araçlarını kullanmaktadır. İlginç bir şekilde UNESCO'nun küresel eğitim raporunda ortaya koyduğu bir tespit ise, Fransa'da, öğrencilerin % 8'inin, üç haftalık karantina süreci ardından öğretmenlerle iletişiminin koptuğu belirtilmiştir. Eğitim-öğretim ise öğretim yönetim sistemleri (blackboard, Mergen vb.) adı verilen çeşitli diğer platformlar üzerinden video konferans platformları (Zoom, Google Meet vb.) ile desteklenerek senkron, asenkron

veya harmanlanmış öğretim şeklinde gerçekleştirilmektedir. Hali hazırda kullanılan teknolojiler ve uygulamalar yanında 2020 Educause Horizon raporunda bahsedildiği üzere katılımcıların 130 teknoloji arasından seçtikleri öğretim ve öğrenimin geleceği üzerinde önemli etkiye sahip olacak 6 yeni teknoloji ve uygulamalar şu şekilde sıralanmaktadır. Uyarlanabilir öğrenme teknolojileri, yapay zeka/makine öğrenimi eğitim uygulamaları, öğrenci başarısı için analitik, pedagojide öğretim tasarımı, öğrenme mühendisliği ve UX (kullanıcı deneyimi) tasarımının yükselişi, açık eğitim kaynakları, genişletilmiş gerçeklik (XR) (artırılmış gerçeklik (AR)/sanal gerçeklik (VR)) teknolojileri. Diğer taraftan bu süreçte gün yüzüne çıkan bir diğer durum ise dijital dönüşümün iş yapma süreçlerinde oldukça önemli bir paya ve role sahip olmasıdır. Dijital dönüşüm teknolojileri yardımıyla salgın sürecinde bazı iş yerleri kolaylıkla uzaktan çalışmaya geçmiştir. Bu gelişmeler göz önüne alındığında salgın sırasında ve sonrasında işverenlerin istihdam beklentilerinde değişiklikler yaşanması beklenmektedir. Teknolojinin iş süreçlerinde giderek artan rolü, işverenlerin bu teknolojiler ile çalışmayı bilen daha yüksek vasıflı çalışan arayışına girmesine neden olmaktadır. Salgın sonrası süreç ve dijital dönüşümün işgücü piyasasına etkisi düşünüldüğünde iş bulma imkanlarının zorlaşacağı da ortadadır.

Dijital dönüşümün en fazla hissedileceği meslek gruplarından birisi de muhasebe mesleğidir. Büyük veri işleme, gerçek zamanlı bulut bilişim sistemleri, blockchain ve yapay zeka teknolojilerinin muhasebe mesleğinde giderek daha fazla yer bulmasıyla işlemler otomatik hale gelmekte ve ilgili pozisyonlar ortadan kalkmaya başlamaktadır. Muhasebe mesleğindeki ve işveren beklentilerindeki değişikliklerin muhasebe eğitiminde de değişikliklere neden olması kaçınılmazdır. Bu nedenle muhasebe öğrencilerinin günümüz şartlarına uygun olarak güncellenen, yeni ve farklı pozisyonlar için eğitilmesi gerekmektedir. Bu amaçla eğitim kurumlarının donanımsal altyapılarını ve müfredatlarını bu şartlara uygun olarak güncellemeleri gerekmektedir (Xu ve Xiao, 2021: 275; Al-Htaybat vd., 2018: 333).

Bu çalışma, COVID-19'un ve dijital dönüşümün eğitimde neden olduğu değişikliklere ve bu değişikliklerin muhasebe eğitimini nasıl etkileyeceğine ve muhasebe dersi alan öğrencilerin bu değişiklikleri nasıl algıladıklarına odaklanmaktadır. Bu çerçevede çalışmanın birinci bölümünde COVID-19'un ve dijital dönüşümün eğitimi ve dolayısıyla muhasebe eğitimini nasıl etkilediği verilmektedir. İkinci bölümde konuyla ilgili yapılan çalışmalara literatürden örnekler verilmektedir. Üçüncü bölümde ise muhasebe dersini alan öğrencilerin uzaktan eğitimi ve uzaktan muhasebe eğitimini nasıl algıladıklarına ilişkin bir araştırma yer almaktadır. Dördüncü ve son bölümde tartışma ve sonuç sunulmaktadır.

TEORİK ÇERÇEVE

COVID-19 ve Eğitim

COVID-19 sürecinde kurumların ve bireylerin iş yapış biçimlerinin en çok etkilendiği sektörlerden birisi de eğitimdir. Salgın sürecinin başlamasıyla birlikte hemen hemen bütün ülkelerde

eğitim kurumları kapatılmıştır. Bu belirsiz süreçte eğitimin aksamadan devam etmesi için geleneksel yüz yüze eğitimden hızlı bir şekilde dijital dönüşüm teknolojileri kullanılarak uzaktan eğitime geçilmiştir. Sokağa çıkma yasakları boyunca teknolojik araçlar ve platformlar, eğitim sektöründe önemli bir rol oynamıştır. Bu süreçte uzaktan eğitim hizmeti sunan çeşitli platformlar (Cambly, Udemy vb.) tüm dünyada artış göstermiş; sadece öğrenciler değil bu süreci evinden yürütmek zorunda kalan ve boş zamanı olan bireylerde kendilerini geliştirmek adına bu eğitim platformlarını tercih etmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında uzaktan eğitim alternatifleri, salgının yarattığı olumsuzlukları bireylerin hedeflerini gerçekleştirebilmesinde bir fırsata çevirmiştir.

Diğer taraftan eğitimin uzaktan yapılması taraflar (öğrenci, öğretmen, hane halkı vb.) açısından zorluklara da neden olmuştur. Bu zorluklara; uzaktan eğitimi engelleyebilecek teknik ve kişisel kısıtlamalar, kısmi elektrik kesintileri, dersleri yürütmek için sessiz bir odanın olmaması, ev içindeki akademik olmayan sorumluluklar, maddi yetersizlikler nedeniyle gerekli donanımına sahip olmama, altyapı yetersizlikleri vb. örnekler verilebilir (Lapitan Jr. vd., 2021: 119; Scavarda vd., 2021: 13). Uzaktan eğitim sistemini kullananların yüzleşmek zorunda kaldığı bir başka zorluk ise teknolojik ve dijital okuryazarlık oranının düşük olmasıdır. Salgının bir anda ortaya çıkmış olması nedeniyle, uzaktan eğitim platformlarını kullanan tarafların sistemi tanıma, öğrenme fırsatı olmamıştır. Ancak bu şanssızlık veya yetersizlikler, yine teknolojik araçlar ve platformlar kullanılarak aşılabılmıştır. Bu süreçte gerçekleştirilen online toplantılar ile sistemin işleyişi kullanıcılara anlatılmıştır.

COVID-19 sonrası süreçte uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimin yerini alamayacak olsa bile uzaktan eğitim sisteminin faydalarının geleneksel eğitim sistemine entegre edildiği yeni eğitim öğretim (yeni öğretme ve öğrenme yolları) modelleri yaratılmalıdır. Geleceğin yeni salgınlar getirip getirmeyeceği belirsiz olduğundan eğitim kurumları, yaşanabilecek gelişmelere karşı hazırlıklı olmalıdır. Bu süreç, eğitim kurumlarına sistemin aksayan yönlerini gösteren önemli bir fırsat olmuştur. Dijital dönüşüm başlamamış olsaydı, eğitim sektörü COVID-19 salgını karşısında daha büyük bir kayıp yaşayabilirdi (Scavarda vd., 2021: 2). Sonuç olarak COVID-19 sonrasında da dijital dönüşümün eğitim sistemlerine entegrasyonunun devam etmesi gerektiği ve eğitimde teknoloji kullanımına bağlı yeni öğretme ve öğrenme modellerinin araştırılması ve geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır (Scavarda vd., 2021: 3).

Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretme-Öğrenme Yöntemleri

COVID-19 salgını ile birlikte eğitimde geleneksel yöntemlerden uzaktan eğitim sistemlerine geçiş yapılmıştır. Bu sistem ile öğretmen ve öğrenciler, fiziksel olarak aynı ortamda bulunmadan öğretme-öğrenme etkinlikleri internet üzerindeki platformlardan kişisel araç-gereçler kullanılarak yürütülmüştür (Sarıtaş ve Barutçu, 2020: 8). Uzaktan eğitim sürecinde öğretme yöntemleri olarak senkron, asenkron ve harmanlanmış öğretim yöntemi adı verilen kavramlar ile tanıştık. Bu en çok tercih edilen üç yöntemin özellikleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

Asenkron öğretim ve öğrenme yöntemi kullanılarak yürütülen derslerde, eğitmenler, dijital veya portatif beyaz tahtalar, sohbetler, web konferansları veya web videoları gibi araçlarla hazırladıkları video kayıtlarını öğrencilerin uygun zamanlarında erişebilmeleri için kurumların tercih ettikleri öğretim yönetim sistemi adı verilen platformlara (Mergen, Blackboard vb.) veya YouTube'a kaydetmektedir. Öğrenciler, bu platform üzerine yüklenen ders ile ilgili materyallerin (video, pdf dosyaları, ppt sunumları vb.) tamamına internetin olduğu her yerden her an erişebilmekte, dilerse kendi araçlarına indirebilmekte ve bu materyalleri istedikleri kadar okuyabilmekte veya izleyebilmektedir. Dolayısıyla sistemin en büyük avantajı öğrenme sürecinde esneklik ve kolaylık sağlamasıdır (Lapitan Jr. vd., 2021: 117; Sahoo ve Swain, 2020: 117; Sarıtaş ve Barutçu, 2020: 8).

Diğer taraftan asenkron öğrenme, öğrenci merkezli bir yöntemdir. Öğrenci, öğrenme kazanımının gerçekleşmesinde daha fazla sorumluluğa sahiptir. Ayrıca bu yöntemde öğrenciler ve eğitmenler birbirlerinden anında geri bildirim alamamaktadır. Etkileşim oranının oldukça düşük olması hem öğrencilerin hem de eğitmenlerin motivasyon kaybı yaşamasına da neden olmaktadır (Lapitan Jr. vd., 2021: 119; Sahoo ve Swain, 2020: 117; Sarıtaş ve Barutçu, 2020: 8). Eğer öğrenciler, bu süreçte kendi çabaları ile öğrenme kazanımları elde edemezlerse, öğrenme gerçekleşmemiş olmaktadır. Bu durumun oluşmaması için eğitmenler, her ders için problem çözme tabanlı ödevler hazırlayabilir. Ayrıca öğrenciler, yüz yüze yürütülen dersler de eğitmenlerinin öğretim tarzına, konuşmasına ve mimiklerine alıştığı için uzaktan eğitim sisteminde de kendi eğitmenleri tarafından oluşturulmuş içerikleri (video vb.) tercih etmektedirler. Bununla birlikte, her konu için video kayıtlarının, ders dokümanlarının, ödev gibi diğer materyallerin haftalık olarak hazırlanması ve sisteme yüklenmesi eğitmenler açısından zorlu ve yorucu bir görev olarak algılanabilmektedir (Lapitan Jr. vd., 2021: 120).

Senkron öğretim ve öğrenme yöntemi kullanılarak yürütülen derslerde, eğitmenler ve öğrenciler, önceden belirlenmiş ders saatlerinde bir video konferans yazılımı (Google Meet veya Zoom vb.) kullanarak çevrimiçi oturumlarda buluşmaktadır. Öğrenciler çevrimiçi derslere katılarak, sesli olarak veya sohbet kutuları aracılığıyla soru sorma imkanı kazanmaktadır. Dolayısıyla bu sistemde eğitmen ve öğrenci etkileşim oranı oldukça yüksek olabilmektedir. Senkron gerçekleştirilen dersler ile eğitmen ve öğrenciler, bu zor süreçte kısmen sosyalleşebilme imkanı da elde etmektedirler. Diğer taraftan yüz yüze gerçekleşmeyen derslerde öğrencilerin dersi gerçekten anlayıp anlamadığı veya yeterince ilgi gösterip göstermediğini tespit etmek oldukça güçtür. Bu durumu tespit edebilmek adına senkron derslerde öğrencilerden ders sunumları yapmaları istenerek öğrenim sürecine aktif bir şekilde katılımları sağlanabilir. Böylece öğrencilerin öğrenme çıktılarını sağlayıp sağlamadıkları da izlenebilir. Bu sistem kullanıldığında öğrencilerin geleneksel sisteme kıyasla sesli olarak veya sohbet kutusu özellikleri aracılığıyla daha fazla soru sordukları da tespit edilmiştir. Bu durumun olası bir nedeni, öğrencilerin görünmediklerinde kendilerini daha rahat hissederek soru sormada daha aktif olma eğiliminde olmalarıdır (Lapitan Jr. vd., 2021: 123; Sahoo ve Swain, 2020: 116).

Harmanlanmış öğretim ve öğrenme yönteminde dersler, senkron ve asenkron yöntemlerinin birleşimi şeklinde yürütülmektedir. Dersler önceden planlanan bir zamanda senkron olarak gerçekleştirilmektedir. Ancak eğitmen dersle ilgili bütün materyalleri ders video kayıtları da dahil olmak üzere öğrenme yönetim sistemine veya bulut bilişim uygulamalarına yükleyerek derse katılmayan veya ders tekrarı yapmak isteyen öğrenciler için paylaşımına açmaktadır (Lapitan Jr. vd., 2021: 123). Bu yöntemde, ders öncesinde ödev, önceden kaydedilmiş video gibi materyaller sisteme yüklenerek, planlanan ders zamanında derse hazırlıklı katılan öğrencilerin, etkileşimli etkinlikler ve ayrıntılı tartışmalar yoluyla konuları daha da pekiştirmeleri sağlanmaktadır (Lapitan Jr. vd., 2021: 117).

Uzaktan eğitimde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ise öğrencileri değerlendirme süreci olmaktadır. Öğrencilerin dersle ilgili gerekli sayısal ve analitik becerilere sahip olması beklenirken, akademik sahtekarlığı en aza indirecek bir değerlendirme yönteminin de seçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, yaşanabilecek olası sıkıntılar da düşünülerek, zorluk derecesi ve zaman aralığı çerçevesinde sınavlar, öğrencilerin başkaları ile işbirliğini en aza indirecek veya internette aramayı azaltacak şekilde oluşturulmalıdır (Lapitan Jr. vd., 2021: 119).

Eğitmenlerin yukarıda açıklanan bu üç yöntemde kullanabilecekleri öğretim teknikleri ise dersin yapısal özelliklerine, öğrencilerin beceri ve yeteneklerine göre mobil öğrenme, maker atölyesi, uyarlanabilir kişiselleştirilmiş eğitimler, oyun ve senaryo tabanlı öğrenme, proje tabanlı öğrenme ve çalışma, öğretmen ve öğrencilerin birlikte ders içeriklerini üretmesi, alan uzmanı ders mentorlarından faydalanma şeklinde sıralanabilir (Berikol ve Kılılı, 2021: 226; Kocaman-Karoğlu vd., 2020: 149).

Eğitim kurumlarından biri olan üniversiteler, hemen hemen tüm bölümleriyle salgın döneminde uzaktan eğitime geçmiştir. Bu dönemde dersler, eğitmenin inisiyatifinde senkron, asenkron veya harmanlanmış öğretim yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemlerden hangisinin seçilmesi gerektiği kararlarında en etkin faktör verilecek dersin içeriği olmuştur. Uzaktan eğitim kapsamında verilen derslerden birisi de muhasebe grubu dersleridir. Öğrencilerin çoğunun üniversiteye mesleki liselerden gelmedikleri göz önünde bulundurulduğunda; öğrenciler, muhasebe grubu dersleriyle ilk defa üniversitede karşılaşmaktadırlar. Ayrıca öğrenciler, ilk muhasebe derslerine fenomen haline gelmiş bir önyargı olan başarısız olacakları inancı ile girmektedirler. Çoğu öğrenci, muhasebe derslerini derin matematik bilgisi gerektiren dersler olarak düşünmektedir. İster geleneksel yöntemlerle ister uzaktan eğitim yöntemleri kullanarak olsun muhasebe eğitiminde ilk adım, bu önyargının ortadan kaldırılması olmalıdır. Tabii ki bu önyargının kaldırılması uzaktan eğitimde bir miktar daha zor olmaktadır. Muhasebe derslerinin bir kayıt mantığına dayandığı öğrencilere altı çizilerek vurgulanmalıdır. Bu mantığın yerleşebilmesi adına öğrencilere ödevler, sunumlar verilmeli, her dersin kısa bir bölümü önemli olan yerlerin vurgulanmasına ayrılmadığıdır. Bu süreçte eğitmenlerin, uzaktan yapılacak muhasebe derslerinde harmanlanmış öğretim yöntemini tercih etmeleri ve mümkün olduğunca fazla öğretim teknikleri kullanılarak derslerin yürütülmesi önem arz etmektedir.

Muhasebe Eğitimi ve Dijitalleşme

Dijital dönüşüm, COVID-19 sürecinde sokağa çıkma yasakları ile hızlanmış ve eğitim kurumlarının kapatılmasıyla eğitimde uzaktan eğitim sistem ve araçları kullanılmaya başlanmıştır. Bu da eğitimin her kademesinde teknoloji kullanımının daha fazla önem kazanmasına neden olmuştur. Özellikle salgın sürecinde öne çıkan dijital dönüşüm çerçevesinde eğitim kurumlarında sıklıkla kullanılan uzaktan eğitim sistemi ve teknolojilerine; ses ve video akışı, sesli sohbet ve internet üzerinden sesli görüşme (voice over internet protocol-VoIP sistemler), çevrimiçi öğrenme yönetim sistemleri (Blackboard Learn, Blackboard Collaborate, Moodle, D2L, Canvas, Adobe Connect, GoToMeeting, Microsoft Teams vb.), ders kayıt teknolojileri (podcast'ler için GarageBand veya Audacity ve Echo360 vb.), bulut bilişim sistemleri (Google Drive, Dropbox, iCloud vb.), tabletler ve mobil cihazlar (iPad, cep telefonu vb.) ve bunlarda çalışan uygulamalar, kitlesel açık çevrimiçi ders (MOOC) platformları (SPOC, TOOC vb.), Wiki, WordPress vb. blog hazırlama yazılımlarını içeren MediaWiki, Google Hangouts, Google Dokümanlar ve Twitter vb. sosyal medya uygulamaları, öğrenciler tarafından üretilen e- portföyler gibi araçlar (örneğin, Mahara), Google Arama, Google Çeviri vb. arama motorları ve çeviri araçları, mobil ve artırılmış gerçeklik araçları örnek verilebilir (Saritaş ve Barutçu, 2020: 7).

Gelecekte eğitim sistemi içerisinde daha çok yer bulması beklenen teknolojilere ise; giyilebilir teknolojiler, uyarlanabilir öğrenme teknolojileri, büyük veri, analitik teknolojileri, nesnelerin interneti, doğal kullanıcı arayüzleri, blokzinciri, simülasyonlar, yapay zekâ, yeni nesil öğrenme yönetim sistemleri, duygusal hesaplama, karma gerçeklik, robotik ve sohbet robotları, sayısallaştırılmış benlik, sanal asistanlar, akıllı kütüphane yönetimi vb. örnek verilebilir (Bonfield vd., 2020: 226; Kocaman-Karoğlu vd., 2020: 152-153).

Eğitimde dijital dönüşüm teknolojileri kullanımlarına örnek verecek olursak;

- 2013 yılında Bath Üniversitesi (İngiltere) - FutureLearn ortaklığı başlamış ve Ocak 2014'te ilk kitlesel Açık Çevrimiçi Dersleri (MOOC) yayınlamıştır,
- 2015 yılında Deakin Üniversitesi (Avustralya) Akıllı Kampüs programını başlatmıştır,
- 2015- 2016 akademik yılında İzmir Ekonomi Üniversitesi akıllı kampüs uygulamaları kapsamında Blackboard Öğrenme Yönetim Sistemini öğrenci ve öğretim elemanlarının erişimine sunmuştur,
- 2016 yılında Singapur, yaşam boyu öğrenme kapsamında MySkillsFuture platformunu kurarak, Eğitim ve Yetişkin Eğitimi Sektörü Dönüşüm Haritası başlatmıştır,
- 2017'de Deakin Üniversitesi öğrenciler için dijital kişisel asistan olan Genie'yi tanıtmıştır,
- Birleşik Arap Emirlikleri, Abu Dabi'de, ilk Yapay Zeka Üniversitesini Ekim 2019'da başlatmıştır,

- Imperial College London (İngiltere), öğrenme alanlarına konuşmacıların holografik projeksiyonunu kullanarak aynı anda birden fazla yerde bir konferansın gösterimini gerçekleştirmiştir (Bonfield vd., 2020: 226-240).

Yukarıdaki örnekler ile birlikte değerlendirildiğinde, dijital dönüşüm eğitimde iki farklı şekilde kullanılabilir. İlk olarak bu teknolojiler, öğrencilerin eğitim-öğretim kalitelerinin artırılması, öğrenmelerinin kolaylaştırılması amacıyla okulları akıllı okullar haline getirerek eğitimde bir araç olarak kullanılabilir. İkincisi ise mesleklerin dijitalleşmesiyle bu teknolojileri kullanarak iş yapmanın zorunlu olacağı göz önüne alındığında, öğrencileri iş hayatlarına hazırlayabilmek amacıyla derslerde bu teknolojilerin mesleki kullanımlarının öğretilmesi gerekliliğidir.

Öğrencilerin öğrenim kazanımlarını artırabilmek için eğitim kurumlarında teknolojilerin kullanım şekillerine; binalardaki sıcaklık, nem, aydınlatma ve CO2 seviyelerini izleyen akıllı öğrenme alanlarının kullanımı, sınıf kullanımı, otomatik zaman çizelgeleme, yön bulma, kütüphane ve kafeteryanın doluluk seviyeleri izleme, eğitim kapsamında öğrencilerin ruh sağlığını desteklemeye yardımcı olma, risk altındaki öğrencilerin belirlenmesinde öğrenme analitiği kullanma, doğal dil işlemeyi kullanan dijital asistanlar kullanarak öğrencilerle etkili iletişim kurma gibi örnekler verilebilir (Bonfield vd., 2020: 227).

Teknolojilerin eğitim kurumlarında diğer kullanım şekline gelirsek; mesleklerin dijitalleşmesi kapsamında teknolojik gelişmeler, muhasebe mesleğini ve dolayısıyla muhasebe eğitimini de dönüştürmektedir. Muhasebe eğitiminde, nitelikli muhasebe meslek mensupları yetiştirebilmek için dijital gelişmeleri ve değişimleri kapsayan yeni bir eğitim modeline ihtiyaç duyulmaktadır (Kurnaz vd., 2020: 83-84). Çünkü istihdam edilebilirlik eğitimde önemli bir karar verme faktörüdür. Günümüzde istihdam olanaklarını artırmak için öğrencilerin alan bilgisi yanında sahip olması gereken en önemli beceri, güncel mesleki teknoloji kullanımınıdır. Bu nedenle eğitim planlamacılarının müfredatlarını, teknolojik gelişmeleri yansıttak şekilde sürekli olarak güncellemeleri önem arz etmektedir (Damerji ve Salimi, 2021: 108; Al-Htaybat vd., 2018: 339). Zira müfredatlarda, sektör ve eğitim kurumları arasında gelişen teknolojilerin benimsenme oranındaki fark, işverenler ve öğrenciler arasındaki bilgi uçurumunu derinleştirmektedir (Damerji ve Salimi, 2021: 109). Dolayısıyla muhasebe eğitim sisteminin dönüşümü sürecinde dikkat edilmesi gereken en önemli husus; sistemin teknolojik yenilikler ve muhasebede yaşanan gelişmeler karşısında sürekli kendini güncelleyen bir yapıda olmasını sağlamaktır (Kurnaz vd., 2020: 83-84). Bu doğrultuda günümüzde muhasebe eğitiminde dijital dönüşüm kapsamında lisans ve lisansüstü programların müfredatlarına eklenebilecek derslere; dosya sistemleri, donanım, bilgi yaşam döngüsü, bilişim teknolojileri kontrolleri, muhasebede büyük veri analitiği, bulut bilişim uygulamaları, robotik ve akıllı sensörler, gelişmiş imalat için endüstriyel nesnelerin interneti, makine öğrenimi, robotik ve otomasyon gibi dersler örnek gösterilebilir (Berikol ve Kılıç, 2021: 228; Bonfield vd., 2020: 241; Stancheva-Todorova, 2019: 31).

LİTERATÜR

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi ile çoğu ülke tüm eğitim kurumlarını ya tamamen ya da kısmen kapatmak zorunda kalmıştır. Bu kapatma kararından öğretmenler ve en çokta öğrenciler olumsuz yönde etkilenmiştir. Çoğu ülkede eğitim kurumlarının kapanması ile uzaktan eğitim sistemine hızlı bir geçiş olmuştur. Bu dönüşüm ile beraber akademisyenlerin çalışma konuları da ağırlıklı olarak COVID-19'un eğitime olan etkisinden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında bu araştırmalardan özellikle COVID-19'un üniversitelerde muhasebe eğitimine etkileri ile ilgili olanlarına odaklanılmaktadır. Örneğin, Alhelou ve arkadaşlarının (2021) Filistin üniversitelerinde yaptıkları çalışma, COVID-19 sürecinde muhasebe eğitiminin kalitesini iyileştirmede bulut bilişim kullanımının rolünü belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın sonuçları, muhasebe eğitiminde bulut bilişim kullanımının, öğretim üyeleri ve öğrencilerin zaman ve mekan kısıtlaması olmadan dosyalarına ve uygulamalarına erişebilme imkanı tanıdığını ve bu durumun öğrencilerin gelişimlerine olumlu yansıdığını göstermiştir. Alshurafat vd. (2021) ise çalışmalarında, Ürdün devlet üniversitelerindeki muhasebe öğrencilerinin online öğrenme sistemlerini kullanımlarını etkileyen faktörleri incelemektedir. 274 öğrenciden elde edilen veriler, sosyal güvenin online öğrenmenin algılanan kullanılabilirliğini ve algılanan kullanım kolaylığını etkilediğini göstermiştir. Ayrıca, online öğrenme sisteminin algılanan kullanılabilirliği, algılanan kullanım kolaylığı ve öznel normlardan olumlu yönde etkilenmiştir. Ebaid (2021)'in Suudi üniversitelerinde muhasebe öğrencileri ile yaptığı çalışma, COVID-19 sürecinde online sınavlarda muhasebe öğrencileri arasında kopya çekmenin yaygınlığını tespit edebilmeyi ve bunların nasıl gerçekleştiğine ilişkin bilgi elde etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın bulguları, online sınavlarda kopya çekmenin, Suudi üniversitelerindeki muhasebe öğrencileri arasında yaygın olduğunu göstermiştir. Ayrıca, online sınavlarda muhasebe öğrencileri arasında en yaygın kopya davranışları: başka bir öğrenciye/öğrenciden sınav cevaplarını göndermek veya almak için cep telefonu mesajlaşmasını kullanma, açık bir kitap kullanma, diğer öğrencilere danışma, online sınava girişi başka bir öğrenciden soru almak için bir süre erteleme ve kişisel sınıf notlarını kullanma olarak belirtilmiştir. Hermawan ve arkadaşları (2021) COVID-19 sürecinde Endonezya'da bir üniversitede muhasebe öğrencileri ile bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmanın sonuçları, duygusal zeka ve e-öğrenme uygulamasının muhasebe anlayışını etkilediğini göstermiştir. Ayrıca, bilgi teknolojisinin mevcudiyetinin, muhasebenin anlaşılması üzerinde bir etkiye sahip olmadığı belirtilmiştir. Lazim vd. (2021)'nin Malezya'da muhasebe lisans öğrencileri ile yaptıkları çalışma, bir yükseköğretim kurumunda öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeyi kabul etme faktörlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin online öğrenmeye yönelik kabul davranışları, algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan fayda arasındaki arabuluculuk tutumundan etkilendiğini göstermiştir. Yanto vd. (2021)'nin Endonezya'da yaptıkları çalışma, öğrencilerin senkron ve asenkron öğrenme ile operasyonel muhasebe yetkinlikleri arasındaki etkileşimi belirlemeyi amaçlamaktadır. Öğrenciler, senkron öğrenmenin algılanan operasyonel muhasebe yetkinliklerini iyileştirmede küçük bir etkisi olduğunu bildirmiştir.

Öğrencilerin algıladıkları operasyonel muhasebe yetkinliklerdeki iyileşme, temel olarak aktif, işbirlikçi ve zenginleştirme açısından asenkron öğrenmeden kaynaklanmıştır. Agugom ve arkadaşları (2020), Sahra Altı Afrika'da COVID-19'un muhasebe eğitimi üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Çalışmanın sonuçları, COVID-19'un yükseköğretim, muhasebe eğitimi ve akademik sistem üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca bu durumun gelecekte sosyal karışıklıklara neden olabileceği, çünkü gençlerin eğitim sistemini terk etmeleri, aktif olarak öğrenememeleri, onların gelecek beklentileri hakkında belirsizliğe neden olabileceği belirtilmiştir. Akgün (2020) yaptığı çalışmada, Türkiye'de bir üniversitede sağlık yönetimi öğrencilerinin Muhasebe II dersinde uzaktan öğrenmeye ilişkin bilgi edinmelerine yönelik görüşlerini incelemektedir. Çalışmanın sonuçları, kız öğrencilerin çoğunluğu için uzaktan muhasebe eğitimin önemli fayda ve maliyet avantajı sağladığını, erkek öğrencilerin ise standart bir eğitim programı sağlamaya katkıda bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca, kız ve erkek öğrenciler, uzaktan muhasebe eğitiminin gelecekte katkısı olmayacağını belirtmişlerdir. Ardini ve arkadaşlarının (2020) COVID-19 sürecinde Endonezya'da bir üniversitede e-öğrenme yöntemlerinin etkinliğini değerlendirdikleri çalışmalarının sonuçları, e-öğrenmenin öğrenciler tarafından bir öğrenme yöntemi olarak oldukça etkili olarak görüldüğünü göstermiştir. Ebaid'in 2020 yılında Suudi üniversitelerinde yaptığı bir diğer çalışmasının amacı, COVID-19 sürecinde e-öğrenme ile ilgili muhasebe öğrencilerinin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın sonuçları, muhasebe öğrencilerinin çoğunluğunun e-öğrenmeden, muhasebe derslerinde esnekliği artırmada, muhasebe derslerine yönelik çalışmalarını kolaylaştırmada, öğretmenlerle iletişimlerini geliştirmede, diğer öğrencilerle iletişimlerini geliştirmede yarar sağlamadığını göstermiştir. Öğrencilerin çoğunluğu, e-öğrenmenin en önemli dezavantajlarının; insan temasının olmaması, teknik problemler ve bilgisayara çok fazla bağımlılık olduğunu belirtmişlerdir. Kurnaz ve Serçemeli (2020)'nin COVID-19 sürecinde Türkiye'de üniversitelerde muhasebe akademisyenlerinin, uzaktan eğitim sistemine bakış açılarını, uzaktan eğitim sistemiyle ilgili öz yeterliklerini ve uzaktan eğitimle yürütülen muhasebe derslerine ilişkin görüşlerini araştırdıkları çalışmanın sonucunda, akademisyenlerin sistemin kullanımıyla ilgili öz yeterlilikleri açısından herhangi bir problem yaşamadıkları ancak uzaktan eğitim sistemini çok fazla benimsemedikleri görülmüştür. Ayrıca öğrenci ve öğretmen arasında etkileşim eksikliği, derslerde teori ve pratik bilgilerinin bir arada verilememesi, muhasebe derslerinde uzaktan eğitim ile ilgili belirtilen olumsuz faktörlerdendir. Serçemeli ve Kurnaz (2020)'in bir diğer çalışması, Türkiye'de bir üniversitede muhasebe dersi almış lisans öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine bakış açılarının, uzaktan eğitim sistemiyle ilgili öz yeterliklerinin ve uzaktan eğitimle yürütülen muhasebe derslerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesini amaçlamaktadır. Çalışmanın sonucu, öğrencilerin uzaktan eğitim sistemini çok fazla benimsemediklerini, ancak sistemin kullanımıyla ilgili öz yeterlik açısından herhangi bir problem de yaşamadıklarını göstermiştir. Diğer taraftan ders video kayıtlarının tekrar izlenebilmesi, esnek eğitim olanakları ve zaman tasarrufu sağlanması öğrenciler tarafından olumlu görülürken, internete ve eğitime ulaşamama ve sosyal olarak yalıtılmış hissetme gibi hususlar ise olumsuz olarak algılanmıştır.

COVID-19 nedeniyle alınan kısıtlama kararları ile hayat durma noktasına gelirken kurumların ve dolayısıyla bireylerin iş yapma biçimleri de değişmektedir. COVID-19 öncesinde dördüncü sanayi devrimi ile başlamış olan dijital dönüşümün hızı, bu süreçte oldukça hızlanmıştır. COVID-19'a karşı alınan önlemlerden biri de eğitim kurumlarının kapatılmasıydı. Eğitim faaliyetlerinin aksamadan devam edebilmesi için eğitim sektöründe hızlı bir şekilde dijital dönüşüm gerçekleştirilerek dersler online olarak verilmeye başlanmıştır. Yapılan çalışma kapsamında dijital dönüşümün eğitim sektörü üzerine etkilerini inceleyen çalışmalara da odaklanılmıştır. Bu çalışmalara; Damerji ve Salimi (2021), Astuti vd. (2020), Bogdandy vd. (2020), Kurnaz vd. (2020), Mhlanga ve Moloji (2020), Restuningdiah vd. (2020) ve Rosemary vd. (2020)'nin çalışmalarını örnek olarak gösterebiliriz. Damerji ve Salimi (2021)'nin ABD'de yaptıkları çalışma, algılanan kullanım kolaylığı ve algılanan kullanılabilirliğin muhasebe öğrencilerinin teknolojiye hazır olma düzeyleri ile yapay zekayı benimseme kararları arasındaki ilişki üzerinde bir etkisi olup olmadığını araştırmaktadır. Çalışmanın sonuçları, teknoloji hazırlığının teknoloji benimseme üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir. Astuti vd. (2020)'nin yaptıkları çalışmanın amacı, muhasebe öğrencilerinin 4. Sanayi Devrimi hakkında sahip oldukları bilgileri ve bunların muhasebeye etkisini araştırmaktır. Sonuçlar, çalışmaya katılan 237 öğrencinin %9,3'ünün 4. Sanayi Devrimini gerçekten anladığını; 237 öğrenciden %19'unun 4. Sanayi Devriminin muhasebe üzerindeki etkisini gerçekten anladığını ve 237 öğrenciden %14,3'ünün de 4. Sanayi Devriminin muhasebe ve işletmeye entegrasyonunu gerçekten anladığını göstermiştir. Bogdandy ve arkadaşları (2020)'nin yaptığı çalışmada, öğrencilerin dijital eğitim ve son değişikliklerle ilgili deneyimlerine, duygularına ve genel ifadelerine odaklanılmıştır. Ayrıca teknik hazırlık ve altyapı ile ilgili sorular da çalışmanın kapsamına dahil edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin dijital eğitimden keyif aldığını ve gelecekte de eğitimlerine dijital olarak devam etmek istediklerini göstermiştir. Ancak bazı öğrenciler, yazılımdan kaynaklanan ve ekstra materyal desteği ile çözülebilecek teknik sorunlar yaşamıştır. Genel olarak eğitimde, dijital dönüşüm başarılı olarak değerlendirilmiştir. Kurnaz ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışma, dijital dönüşümün muhasebe eğitimine etkisini ve muhasebe eğitiminin uygulamada yeterli olup olmadığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Sonuçlar, muhasebe eğitiminde dijital dönüşümün önemli olduğunu ancak mevcut muhasebe eğitiminde dijital sistemlerden yeterince yararlanılmadığını ve iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte muhasebe meslek mensuplarının yetiştirilemediğini göstermiştir. Mhlanga ve Moloji (2020) çalışmalarında, Güney Afrika'da eğitim sektöründe dijital dönüşümü motive etmede COVID-19'un etkisini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Bulgular, Güney Afrika'da karantina sırasında, eğitim faaliyetlerinin uzaktan öğrenmeye geçtiği ilköğretimden yükseköğretime kadar, çeşitli Endüstri 4.0 araçlarının kullanıldığını göstermiştir. Bu gözlemler, Güney Afrika'da eğitim sektöründe, erişimi artırma potansiyeline sahip 4IR'ye yönlendirilmesi gerektiğini yansıtmıştır. Restuningdiah vd. (2020) çalışmalarında, Muhasebeye Giriş dersinin online öğrenimini desteklemek için bir dijital kitap geliştirmeyi amaçlamışlardır. Dijital kitabın geliştirilmesiyle, COVID-19 sürecinde online ve kendi kendine öğrenmeyi desteklemeyi umut

etmişlerdir. Yazarlar yaptıkları çalışma sonucunda, Muhasebeye Giriş dersi için dijital bir kitap üretmişlerdir. Uzman görüşleri, hazırlanan dijital kitabın ‘Malzemenin Uygunluğu ve Malzemenin Doğruluğu’ açısından yeterince geçerli olduğunu göstermiştir. Rosemary ve arkadaşları (2020) yaptıkları çalışmada, Nijerya’da seçilmiş yükseköğretim kurumlarında muhasebe eğitiminde teknoloji kullanımının algılanan etkisini incelemişlerdir. Öğrenciler ve akademisyenler üzerine yapılan çalışmanın sonuçları, muhasebe eğitiminde teknoloji kullanımının, öğretme ve öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğunu göstermiştir.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, COVID-19 sürecinin hızlandırdığı eğitimde dijital dönüşüm ve muhasebe derslerinin online verilmesi hakkında üniversite öğrencilerinin bakış açılarını saptamaktır. Bu doğrultuda, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde muhasebe dersi alan öğrenciler ile bir anket yapılmıştır. Bu çalışma, eğitimde mevcut durumu anlamaya çalışarak, muhasebe öğrencilerinin gelecekte yaşanacak dijital dönüşüme uyumunu kolaylaştırabilme, öğrencileri mesleğe hazırlayabilme, istihdam olanaklarının artırılabilmesi için yeni öğretme ve öğrenme yaklaşımları geliştirme konusunda önerilerde bulunarak muhasebe eğitimine katkıda bulunmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Anket, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde muhasebe dersi alan öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Anket, uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimi ile ilgili 74 ifadeden oluşmaktadır. Anketin oluşturulmasında; öğrencilerin eğitim kalitesi, hizmet kalitesi, teknik sistem kalitesi, bilgi kalitesi, algılanan kullanım kolaylığı ve memnuniyet boyutları hakkında algılarını ölçen 36 ifade için Mohammadi’nin (2015) yaptığı çalışmadan yararlanılmıştır. Süreklilik niyeti ile ilgili 3 ifade için Al-Emran ve arkadaşlarının (2020) çalışmalarından yararlanılmıştır. Teknoloji deneyimi ile ilgili 3 ifade için Sharma ve arkadaşlarının (2017) çalışmalarından yararlanılmıştır. Öğrencilerin internet erişimi, öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanma algıları, öğrencilerin interneti ders çalışmalarında kullanma gerekçeleri hakkında algılarını ölçen 15 ifade için Zhang ve arkadaşlarının (2005) çalışmalarından yararlanılmıştır. Uzaktan muhasebe derslerinin etkinliğini ölçen 17 ifade ile ilgili Kutluk ve Gülmez’in (2014) çalışmalarından yararlanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu çalışma, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde muhasebe dersi alan öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Anket, online olarak Google formlar üzerinden bir link alınarak yapılmış olup, 192 öğrenciden geri dönüş sağlanmıştır. Anket, Alanya Alaaddin

Keykubat Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile yapılmış olup sonuçlar, Türkiye çapına genellenemez.

Araştırma Bulguları

Yapılan araştırma sonucu elde edilen verilere, aşağıdaki tabloda yer verilmektedir. Bu verilere dayalı olarak çıkarılan bulgu ve değerlendirmeler, tablo ile birlikte sunulmuştur.

Muhasebe dersini alan öğrencilerin uzaktan eğitime ve uzaktan muhasebe eğitimine bakış açılarını ölçen anket 74 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler öğrencilerin verdiği cevaplar için 5’li likert ölçeği kullanılmıştır.

1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum.

Tablo 1. Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Algıları

İfadeler	1	2	3	4	5
Eğitim Kalitesi					
Öğrencilerin sunumlarını sağlama alır.	8,3	9,9	31,8	30,2	19,8
İşbirlikli öğrenme sağlar.	11,5	20,3	21,9	24,5	21,9
Sohbet ve forum gibi gerekli olanakları sağlar.	14,1	12,5	26,6	29,2	17,7
Diğer öğrencilerle iletişim kurma imkanı sağlar.	17,2	12	25,5	22,9	22,4
Öğrenme değerlendirme imkanı sunar.	16,7	11,5	28,1	28,1	15,6
Öğrenme stilime uygundur.	26,6	18,2	14,1	22,9	18,2
Hizmet Kalitesi					
Uygun bir çevrimiçi yardım ve açıklama sağlar.	15,6	15,6	24,5	25	19,3
Hocalar işbirliği içinde yanıt verir.	10,9	10,4	27,1	32,3	19,3
Bana görüşleri yansıtma fırsatı sunar.	15,6	16,1	22,4	26	19,8
Dersleri yönetmemi sağlıyor.	15,6	13,5	21,4	26,6	22,9
Teknik Sistem Kalitesi					
Estetik açıdan tatmin edicidir/ kullanışlıdır.	19,3	10,9	21,9	27,6	20,3
Yanıt süresini optimize eder / azaltır.	16,1	13	34,9	20,8	15,1
Kullanıcı dostudur.	16,7	12,5	26,6	27,1	17,2
Kullanıcılar ve sistem arasında etkileşimli özellikler sağlar.	9,9	13	31,8	31,8	13,5
Yapılandırılmış tasarıma sahiptir	12	17,2	32,8	26	12
Esnek özellikleri vardır.	8,3	7,3	27,6	37	19,8
Çekici özellikleri var.	17,2	6,3	26	30,7	19,8

Güvenilirdir.	15,1	9,9	26,6	30,2	18,2
Güvenlidir.	13	10,4	23,4	32,8	20,3
Bilgi Kalitesi					
İhtiyaçlarım ile ilgili bilgiler sağlar.	13,5	16,7	26,6	30,2	13
Kapsamlı bilgi sağlar.	19,3	18,2	27,1	24	11,5
Tam olarak istediğim bilgiyi sağlar.	24	21,4	28,6	15,1	10,9
Düzenli içerik ve bilgi sağlar.	14,6	16,1	27,6	30,2	11,5
Güncel içerik ve bilgi sağlar.	11,5	15,1	26	33,9	13,5
Gerekli içerik ve bilgileri sağlar.	10,9	13	28,1	33,3	14,6
Teknoloji Deneyimi					
Sistemi kullanmada kendime güveniyorum.	7,3	6,8	17,7	31,3	37
İnternette gerekli malzemeleri yüklediğimden emin hissediyorum.	5,2	10,4	18,2	33,9	32,3
Çevrimiçi iletişim araçlarını kullanmada kendime güveniyorum	4,7	9,9	14,6	33,3	37,5
Öğrencilerin İnternet Erişimi					
İnternete evden erişiyorum.	9,4	5,7	8,3	24	52,6
İnternete işten erişiyorum.	65,6	10,4	9,4	6,8	7,8
İnternet erişiminin olmaması benim için bir sorun.	33,3	9,4	15,6	10,4	31,3
İnternete ders amaçlı erişemiyorum.	62,5	13	10,4	5,2	8,9
Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanma Algıları					
Ders ödevlerini tamamlamak için bilgisayar kullanmakta rahatım	10,4	7,3	14,6	22,9	44,8
E-posta ile iletişim kurmaktan rahatım.	5,7	5,7	16,1	25,5	46,9
Tartışma modülleri aracılığıyla rahatça iletişim kurabiliyorum.	16,7	18,2	31,8	15,1	18,2
Sohbet modülleri üzerinden rahatça iletişim kurabiliyorum.	15,1	19,3	29,7	16,7	19,3
Eğitim dilinde yazmakta zorlanıyorum.	29,2	25	21,4	15,1	9,4
Öğrencilerin İnterneti Ders Çalışırken Kullanma Gereksinimleri					
İnternet, dersle ilgili bilgileri bulmayı kolaylaştırır.	5,7	6,8	15,1	30,2	42,2
İnternet, öğretmenle iletişim kurmayı kolaylaştırır.	10,9	10,4	20,3	21,9	36,5
İnternet, diğer öğrencilerle iletişim kurmayı kolaylaştırır.	9,9	10,4	17,2	26,6	35,9
İnternet erişilebilir ve yansıtma özelliğine sahiptir.	4,7	6,3	21,9	31,8	35,4
İnterneti kullanma konusunda etkiliyim.	5,2	5,7	14,6	34,4	40,1
Çevrimiçi çalışmaktan zevk alıyorum.	15,1	10,4	27,1	20,8	26,6
Algılanan Kullanım Kolaylığı					

Uzaktan eğitimin kullanımı kolaydır.	8,9	6,3	22,9	31,8	30,2
Uzaktan eğitimin öğrenimi kolaydır.	18,2	10,9	24	21,9	25
Uzaktan eğitimin erişim kolaydır.	8,9	5,7	19,8	34,9	30,7
Uzaktan eğitimin anlaması kolaydır.	14,1	18,2	22,4	21,9	23,4
Uzaktan eğitimin kullanışlıdır.	12	13	24	25	26
Memnuniyet					
Uzaktan eğitim eğlencelidir.	21,9	13	26,6	15,1	23,4
Uzaktan eğitimden yeterince memnunum.	21,4	11,5	29,7	17,7	19,8
Uzaktan eğitim, eğitim ihtiyaçlarımı tatmin ediyor.	25	16,7	25,5	14,1	18,1
Uzaktan eğitim sisteminin performansından memnunum.	19,8	12,5	30,2	18,8	18,8
Uzaktan eğitim benim için hoş.	25	10,4	23,4	19,8	21,4
Uzaktan eğitim bana güven veriyor.	19,8	14,1	29,2	18,8	18,2
Süreklilik Niyeti					
Uzaktan eğitimi kullanmaya devam etmek niyetindeyim.	22,9	10,9	32,3	10,9	22,9
Diğer alternatif araçlardan daha fazla kullanmaya devam etmek istiyorum.	24,5	12,5	29,2	14,1	19,8
Yapılabilirse, e-öğrenmeyi kullanmaya devam etmek istiyorum.	29,7	13	23,4	13	20,8
Uzaktan Muhasebe Derslerinin Etkinliği					
Uzaktan eğitimi kullanmak, muhasebe dersleri hakkında daha hızlı araştırma / ödev yapmamı sağlamaktadır.	12,5	13,5	22,9	24,5	26,6
Uzaktan eğitimi öğrenme amacıyla kullanmak kolay oluyor.	9,4	9,9	21,4	33,9	25,5
Muhasebe dersleri hakkında araştırma / ödev yapmak için uzaktan eğitimi kullanmak için gerekli bilgiye sahibim.	7,8	9,4	21,4	26,6	34,9
Muhasebe derslerini öğrenme faaliyetlerimin bazılarını cep telefonu kullanarak yapıyorum.	11,5	15,1	19,3	29,7	24,5
Muhasebe derslerinde bazı öğrenme faaliyetlerimi elde taşınır bilgisayar kullanarak yürütmekle ilgileniyorum.	18,2	14,1	14,6	25,5	27,6
Muhasebe dersleri hakkında araştırma / ödev yapmak için uzaktan eğitimi kullanmak, çalışmalarımı herhangi bir yerde yapmama yardımcı olacaktır.	9,4	9,9	18,8	31,8	30,2
Üniversite teknik destek sağlıyorsa, uzaktan eğitimi muhasebe dersleri hakkında araştırma / ödev yapmak için kullanmam daha olasıdır.	5,7	8,9	24	31,3	30,2
Muhasebe dersleri hakkında araştırma / ödev yapmak için uzaktan eğitimi kullanmak, arkadaşlarımın çoğunluğu kullandıysa benim için çok cazip olurdu.	12,5	10,4	24,5	29,7	22,9
Uzaktan eğitimin etkili olabilmesi için içeriğin kolayca gezinilebilmesi önemlidir.	4,7	4,7	18,8	30,2	41,7
Uzaktan eğitimin etkili olabilmesi için güvenilir bir hizmete sahip olmak önemlidir.	4,7	2,6	12,5	36,5	43,8

Muhasebe derslerinde uzaktan eğitim geleneksel yönetime alternatif olacaktır.	13	10,4	29,7	23,4	23,4
Muhasebe derslerinde uzaktan eğitim çalışanlar için iyi bir alternatif olacaktır.	11,5	8,9	19,3	30,2	30,2
Muhasebe öğretmenlerinin uzaktan eğitimi geleneksel yönetime entegre etmelerini istiyorum.	16,7	10,4	28,6	26	18,2
Uzaktan eğitim pahalı olacaktır.	32,8	15,6	28,6	13	9,9
Küçük ekranlara sahip oldukları için mobil cihazları öğrenme amacıyla kullanmak zor olacaktır.	16,7	11,5	24	23,4	24,5
Sınırlı hafıza nedeniyle mobil cihazları muhasebe dersinde öğrenme amacıyla kullanmak zor olacaktır.	19,8	10,4	26	22,4	21,4
Öğrenim amacıyla değil, arkadaşlarımla iletişim kurmak veya müzik dinlemek için mobil cihazları kullanırım.	24	26	25,5	11,5	13

Ankete cevap veren 192 öğrencinin 103'ü erkek, 89'u kadındır. Ayrıca ayrı bir soru olarak öğrencilere geleneksel (yüz yüze) sistemi mi yoksa uzaktan eğitimi mi tercih ettikleri sorulmuştur. Öğrencilerin %67,2'si yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini belirtmişler, öğrencilerin %32,8'i ise uzaktan eğitimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi ankette yer alan ifadeler 12 boyuttan oluşmaktadır. Uzaktan eğitimin kalitesinin sorulduğu birinci boyut ifadelerine, öğrencilerin genel olarak katıldığını ancak kararsız kalan öğrencilerinde oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu boyutta yer alan bir ifadeye ise (öğrenme stilime uygundur) öğrencilerin %44,8'i neredeyse yarısı katılmamış, %14,1'i ise kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. Hizmet kalitesi ile ilgili ifadeler ise öğrenciler, kayda değer bir oranda kararsız kalsalarda çoğunluğun ifadelerine katıldığı görülmektedir. Teknik sistem kalitesi boyutunda yer alan uzaktan eğitimin esnek yapısı hakkındaki ifadeye öğrencilerin %57'si, katıldıklarını belirtmişlerdir. Diğer ifadeler ise öğrencilerin yaklaşık yarısının katıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitimde bilgi kalitesi ile ilgili algılamalarının sorulduğu ifadeler ise öğrenciler, bu yöntemi kullanarak gerekli ve güncel bilgiyi düzenli bir şekilde sağladıklarını belirtselede, özellikle tam olarak istenilen bilginin elde edilmesine öğrencilerin sadece %26'sı katılmış, %46'sı ise katılmamıştır. Teknoloji deneyimi ile ilgili bütün ifadeler öğrencilerin %65'ten fazlası katıldıklarını belirtmişlerdir. İnternet erişimi ile ilgili ifadelerden "İnternete ders amaçlı da olsa erişemiyorum" diyenler öğrencilerin %14'lük kısmını oluşturmaktadır. Evlerinde internet erişimi olan öğrenciler ise toplam içinde %76'lık bir paya sahiptir. Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanma algıları ile ilgili boyutta öğrencilerin çoğunun teknolojik araçların kullanılmasında oldukça rahat olduklarını belirtmelerine karşın sohbet metinlerinin kullanılmasında yani birileriyle iletişime girme noktasında kararsızlık yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerin interneti ders çalışırken kullanma gerekçeleri boyutuna geldiğimizde öğrencilerin yaklaşık %60'ı internetin öğretmenlerle ve diğer öğrencilerle iletişim kurmayı kolaylaştırdığını belirtselede,

tartışma ve sohbet modülleri üzerinden iletişime geçerken rahat hissetmedikleri görülmektedir. Öğrencilerin %72'si, internetin ders ile ilgili bilgilerin bulunmasını kolaylaştırdığını ifade etmektedirler. Uzaktan eğitim sisteminin kullanımı, erişimi kolay ve kullanışlı bir sistem olması noktasında öğrencilerin % 50'sinden fazlası hem fikir iken, öğrenimin ve anlamının kolaylığı hususunda ise aynı kararlılık görülmemektedir. Uzaktan eğitimden duyulan memnuniyet noktasında ise öğrenciler tamamen bölünmüş durumdadır. Öğrencilerin %35'i bu sistemi eğlenceli görmemekte %26,6'lık kısmı kararsız kalmakta, %38'lik kısmı ise eğlenceli görmektedir. Sistemden yeterince memnun olup olmadıkları ifadesine ise %33'ü katılmamış, %29'u kararsız kalmış, %37'si ise yeterince memnun kaldıklarını belirtmişlerdir. Eğitim ihtiyaçlarının tatmin edilmesine öğrencilerin %42'si katılmamış, %25'i kararsız kalmış ve %32'si ise katıldıklarını belirtmiştir. Uzaktan eğitimin sürekliliği niyetlerine bakıldığında öğrencilerin sadece %33'lük kısmının uzaktan eğitim sistemi ile devam etme niyetinde oldukları, %35'inin sistemin devamlılığını istemediği %32'lik kısmının kararsız kaldığı görülmektedir. Uzaktan muhasebe eğitimi ile ilgili boyutta ise öğrencilerin %60'ı, özellikle çalışanlar için uzaktan muhasebe eğitiminin iyi bir alternatif olacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %54'ü uzaktan muhasebe derslerine cep telefonlarından katıldıklarını ve %48'i ise küçük ekranların öğrenme amacıyla kullanılmasının zor olduğunu belirtmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yaşanan salgın sonucunda ülkemizde de eğitim kurumları kapatılmış ve uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu süreçte üniversitelerde eğitim, akademisyenlerin inisiyatifleri doğrultusunda senkron, asenkron veya harmanlanmış öğretim şeklinde gerçekleştirilmiştir. Eğitim-öğretimin aksamadan devam etmesinde dijital eğitim teknolojileri oldukça büyük bir rol oynamıştır. COVID-19 salgını, dördüncü sanayi devrimi ile birlikte hemen hemen tüm mesleklerde yaşanan dijital dönüşümün işlerin yapılışında daha fazla rol üstlendiğini de ortaya koymuştur. Gelecekte dijital dönüşümün eğitim kurumlarına etkisi çok daha fazla olacaktır. Dijital teknolojiler ile birlikte eğitim kurumlarında iş yapma biçimleri değişecek, öğretmenler yaygın olarak bu teknolojileri eğitim-öğretim sürecinde eğitimin kalitesini ve öğrenci verimini artırmakta kullanabileceklerdir. Ayrıca dijital dönüşüm ile meslekler, iş yapma biçimleri de değişeceği için işverenlerin çalışanlardan beklentileri de değişecektir. Bu noktada eğitim kurumlarının rolü, piyasanın beklentisine uygun bireylerin yetiştirilmesini sağlamak olacaktır.

Çalışma kapsamında Google Formlar üzerinden düzenlenen online bir anket ile muhasebe derslerini alan öğrencilerin uzaktan eğitime ve uzaktan muhasebe eğitimine bakış açıları incelenmiştir. Ankete katılan 192 öğrencinin verdiği cevaplardan çıkan bulgular şu şekildedir:

- Öğrenciler, uzaktan eğitimin öğrenme stillerine uygun olmadığını, eğitim ihtiyaçlarını tatmin etmediğini ancak dersleri kendi istedikleri gibi yönetebildiklerini böylece esneklik kazandıklarını belirtmişlerdir.

- Uzaktan eğitim gerekli içerikleri düzenli bir şekilde sağlasa da öğrenciler, kapsamlı ve tam istedikleri bilgileri sağlayamamışlardır.
- Öğrencilerin çoğu gerek interneti ve uzaktan eğitim sistemini gerekse çevrimiçi iletişim araçlarını kullanma konusunda kendilerine oldukça güvenmektedir.
- Uzaktan eğitimde dokümanların sistemde kayıtlı olması ve gerektiğinde indirilebilme özellikleri öğrencilerin tercih ettikleri bir husustur.
- Öğrencilerin küçük bir bölümü, internete ders amaçlı dahi olsa erişemediklerini belirtmelerine karşın çoğu öğrenci evde internet erişimine sahip olduğunu belirtmiştir.
- Öğrencilerin çoğunluğu internetin dersle ilgili bilgileri bulmayı, öğretmenlerle ve diğer öğrencilerle iletişim kurmayı kolaylaştırdığı görüşündedirler.
- Her ne kadar öğrencilerin çoğunluğu internetin öğretmenlerle ve diğer öğrencilerle iletişim kurmayı kolaylaştırdığını belirtse de, tartışma ve sohbet modülleri üzerinden iletişime geçerken rahat hissetmediklerini de belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin çoğuna göre uzaktan eğitime erişim ve kullanım kolay bile olsa uzaktan eğitimi eğlenceli bulmamaktadırlar.
- Öğrencilerin çoğu geleneksel (yüz yüze) eğitimi tercih ettiklerini ve gelecekte uzaktan eğitim alternatifleri olsa bile yine de geleneksel eğitimi tercih edeceklerini belirtmişlerdir.
- Muhasebe derslerinde uzaktan eğitim öğrencilere istedikleri yerde, daha hızlı araştırma ve ödev yapma imkanı tanımaktadır.
- Öğrencilerin çoğu özellikle çalışanlar için uzaktan muhasebe eğitiminin iyi bir alternatif olacağını belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin çoğu, küçük ekranlardan ders dinlemenin zor olduğunu belirtse de öğrencilerin yarısından fazlası muhasebe dersleri öğrenme faaliyetlerinde cep telefonu kullandıklarını belirtmişlerdir.
- Mobil cihazların sınırlı hafızalarının muhasebe derslerinde uzaktan eğitim kullanımını zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

Bulgular, göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin çoğu uzaktan eğitim sisteminin sağlamış olduğu esnekliği sevse de sistemde eğitmen ve öğrenciler arasındaki etkileşimin sınırlı olmasından dolayı yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin çoğunun internete erişim konusunda bir sorun yaşamadıkları ve teknoloji kullanımı konusunda kendilerine güvendikleri görülmüştür. Diğer taraftan yapılan muhasebe derslerinde öğrenciler, ders tekrarı bile yapılsa, beyaz tahta kullanımını tercih ettikleri görüşünü paylaşmışlardır. Ayrıca muhasebe derslerini alan öğrenciler,

ders ile ilgili dokümanların konuyu anlamada yeterli olmadığını ve bulut üzerinden paylaşılan videolarında kendi eğitimleri tarafından hazırlanmış olmasının öğrenmeyi kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak sayısal içerikli derslerde eğitimcilerin harmanlanmış öğretim yöntemini tercih etmeleri gerektiğini söyleyebiliriz. Bu zorunlu yeni öğretim süreci bize, öğrencilere kendi kendilerine eğitim etkinliklerini planlama becerileri kazandırılması gerektiğini de göstermiştir.

COVID-19 salgınının getirdiği belirsizlik ve gelecekte yeni salgınların ortaya çıkma olasılığı, eğitimde öğrenme kayıplarının en aza indirilebilmesi açısından bizleri salgın sonrasında bu sistemleri geliştirmeye yönlendirmektedir. Ancak kurumlarda eğitim-öğretim platformlarını geliştirmek için teknolojik altyapı ve tesislerin hazırlanması önemli miktarda yatırım yapılmasını gerekli kılmaktadır. Eğitim kurumlarının teknolojik altyapılarını sürekli olarak değişen şartla göre yenilemeleri ve güncellemeleri artık bir gereklilik olmaktan çıkarak zorunluluk haline gelmiştir. Dolayısıyla eğitim kurumlarında teknolojik dönüşümün gerçekleştirilebilmesi için tüm paydaşlarla (devlet, meslek örgütleri, eğitimciler, teknoloji geliştiriciler vb.) birlikte hareket edilmelidir. Eğitimcilerin ise dijital çağda yeni öğretim yöntemlerine adapte olabilmeleri, öğrenme ortamını daha etkili hale getirebilmeleri için yeni teknolojilere hakim olmaları gerekmektedir. Eğitimciler, her ne kadar kendi alanlarında uzmanlaşmış olsalar bile yeni teknolojilerin eğitim sistemine entegrasyonu, teknik beceri yetersizliklerini gündeme getirebilir. Bu yetersizliklerin öğretme-öğrenme sürecinde aksaklıklara yol açmaması adına eğitimcilerin, yaşam boyu öğrenenler olması gerektiği savından hareketle hizmet içi eğitimlere katılımlarını gerekli kılmaktadır. Eğitimciler, dijital dönüşüm teknolojilerini kullanarak, sadece bilgiyi kaydetme değil, bilgiyi değerlendirip yorumlayabilecekleri, yeni eğitim modelleri oluşturmalıdır.

Dijital dönüşüme en uygun mesleklerden biri olan muhasebe mesleğinde yaşanan yeni gelişmelere göre muhasebe eğitiminin güncellenmesi, öğrencilere istihdam olanakları yaratabilmek adına büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla eğitim kurumları, değişen koşullara karşı müfredatlarını ve öğrenme çıktılarını sürekli olarak güncellemelidir. Müfredatlarda yer alan muhasebe grubu dersleri incelendiğinde, çağın gerisinde kalmamak için ivedi olarak derslerin daha fazla dijital teknolojileri içeren derslerle desteklenmesi gerektiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aguguom, T.A., Ajayi, A., & Dare, E. (2020). COVID-19 and accounting education in Sub-Saharan Africa. *European Journal of Business, Economics and Accountancy*, 8(3), 1-11.
- Akgün, A.İ. (2020). COVID-19 sürecinde acil durum uzaktan eğitimi yoluyla verilen muhasebe eğitimine yönelik öğrenci görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 208-236.
- Al-Emran, M., Arpacı, I., & Salloum, S.A. (2020). An empirical examination of continuous intention to use m-learning: An integrated model. *Education and Information Technologies*, (25), 2899-2918.

- Al-Htaybat, K., von Alberti-Alhtaybat, L., & Alhatabat, Z. (2018). Educating digital natives for the future: Accounting educators' evaluation of the accounting curriculum. *Accounting Education*, 27(4), 333–357.
- Alhawsawi, M. (2019). Preparing accounting students for the labor market after COVID-19, opportunities, and challenges. *Australian Academy of Accounting and Finance Review*, 5(2), 77-84.
- Alhelou, E.M.S., Rashwan, A.M.S., & Abu-Naser, S.S. (2021). The role of using cloud computing in improving the quality of accounting education in Palestinian Universities in light of the Covid-19 pandemic. *Journal of Economics, Finance and Accounting Studies*, 3(3), 11-32.
- Alshurafat, H., Al Shball, M.O., Masadeh, W.M., Dahmash, F., & Al-Msledeen, J.M. (2021). Factors affecting online accounting education during the COVID-19 pandemic: An integrated perspective of social capital theory, the theory of reasoned action and the technology acceptance model. *Education and Information Technologies*, <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10550-y>.
- Ardini, L., Iswara, U.S., & Retnani, E.D. (2020). The effectiveness of using e-learning as learning media during the Covid pandemic 19. *Jurnal Konsep Bisnis dan Manajemen*, 7(1), 72-81.
- Astuti, S., Heriningsih, S., & Marita,. (2020). The readiness of accounting students in facing the effect of industrial revolution 4.0. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 18(2), 221-227.
- Berikol, B.Z., & Kılılı, M. (2021). The effects of digital transformation process on accounting profession and accounting education. https://doi.org/10.1007/978-981-15-1928-4_13.
- Bogdandy, B., Tamas, J., & Toth, Z. (2020, 23-25 Eylül). *Digital transformation in education during COVID-19: A case study*. 11th IEEE International Conference on Cognitive Infocommunications.
- Bonfield, C.A., Salter, M., Longmuir, A., Benson, M., & Adachi, C. (2020). Transformation or evolution?: Education 4.0, teaching and learning in the digital age. *Higher Education Pedagogies*, 5(1), 223–246.
- Damerji, H., & Salimi, A. (2021). Mediating effect of use perceptions on technology readiness and adoption of artificial intelligence in accounting. *Accounting Education*, 30(2), 107–130.
- Ebaid, I.E. (2020). Accounting students' perceptions on e-learning during the COVID- 19 pandemic: Preliminary evidence from Saudi Arabia. *Journal of Management and Business Education*, 4(3), <https://doi.org/10.35564/jmbe.2020.0015>.
- Ebaid, I.E. (2021). Cheating among accounting students in online exams during Covid-19 pandemic: Exploratory evidence from Saudi Arabia. *Asian Journal of Economics, Finance and Management*, 4(1), 9-19.
- Educause. (2020). 2020 Educause horizon report teaching and learning edition Retrieved from <https://library.educause.edu/resources/2020/3/2020-educause-horizon-report-teaching-and-learning-edition>.
- Hermawan, S., Hanun, N.R., Jannah, A.F., & Junjunan, M.I. (2021). E-Learning and understanding of accounting during Covid-19 pandemic. *International Journal of Social Science and Business*, 5(1), 45-51.
- Kocaman-Karoğlu, A., Bal-Çetinkaya, K., & Çimşir, E. (2020). Toplum 5.0 sürecinde Türkiye’de eğitimde dijital dönüşüm. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 147-158.

- Kurnaz, E., & Serçemeli, M. (2020). Covid-19 pandemi döneminde akademisyenlerin uzaktan eğitim ve muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2(3), 262-288.
- Kurnaz, E., Tekbaş, İ., Bozdoğan, T., & Çetin, Ö.O. (2020). Dijitalleşmeyle birlikte muhasebe eğitiminin muhasebe meslek mensupları açısından değerlendirilmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, (22), 81-96.
- Kutluk, F.A., & Gülmez, M. (2014). A research about mobile learning perspectives of university students who have accounting lessons. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (116), 291 – 297.
- Lapitan Jr., L.D.S., Tiangco, C.E., Sumalinog, D.A.G., Sabarillo, N.S., & Diaz, J.M. (2021). An effective blended online teaching and learning strategy during the COVID-19 pandemic. *Education for Chemical Engineers*, (35), 116–131.
- Lazim, C.S.L., Ismail, N.D.B., & Tazilah, M.D.A. (2021). Application of technology acceptance model (TAM) towards online learning during Covid-19 pandemic: Accounting students perspective. *International Journal of Business, Economics and Law*, 24(1), 13-20.
- Mhlanga, D., & Moloji, T. (2020). COVID-19 and the digital transformation of education: What are we learning on 4IR in South Africa?. *Education Sciences*, 10(180), <https://doi.org/10.3390/educsci10070180>.
- Mohammadi, H. (2015). Investigating users' perspectives on e-learning: An integration of TAM and IS success model. *Computers in Human Behavior*, (45), 359–374.
- Restuningdiah, N., Hartatiek, & Puspitasari, P. (2020). The introduction to accounting digital book for online course in responding learning activities during Covid-19 pandemic. *Advances in Economics, Business and Management Research*, (163), 211-214.
- Rosemary, W.K., Chimerenma, F.N., & Ibitoroko, B.G. (2020). Perceived impact of e-learning technology utilization in accounting education. *Nigerian Journal of Business Education*, 7(1), 495-506.
- Sahoo, M., & Swain, R.K. (2020). Accounting education in virtual environment. *Indian Journal of Accounting*, 52(1), 114-118.
- Sarıtaş, E., & Barutçu, S. (2020). Öğretimde dijital dönüşüm ve öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluluğu: Pandemi döneminde Pamukkale Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 11(1), 5-22.
- Scavarda, A., Dias, A., Reis, A., Silveira, H., & Santos, I.A. (2021). A COVID-19 pandemic sustainable educational innovation management proposal framework. *Sustainability*, 13(6391), <https://doi.org/10.3390/su13116391>.
- Serçemeli, M., & Kurnaz, E. (2020). COVID-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Journal of International Social Sciences Academic Researches*, 4(1), 40-53.
- Sharma, S.K., Gaur, A., Saddikuti, V., & Rastogi, A. (2017). Structural equation model (SEM) neural network (NN) model for predicting quality determinants of e-learning management systems. *Behaviour & Information Technology*, <https://doi.org/10.1080/0144929X.2017.1340973>.
- Stancheva-Todorova, E. (2019). Are accounting educators ready to embrace the challenges of industry 4.0. *International Scientific Journal "Industry 4.0"*, 4(6), 309-312.

- Unesco. (2020). The global education monitoring report 2020-inclusion and education: All means all. Retrieved from <https://en.unesco.org/gem-report/report/2020/inclusion>.
- Unesco. (2021). Mobile learning week 2020- Beyond disruption: Technology enabled learning futures. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377753>.
- Xu, Y., & Xiao, N. (2021). *Research on the application of internet technology in adaptive education of accounting major*. 2nd International Conference on E-Commerce and Internet Technology, <https://doi.org/10.1109/ECIT52743.2021.00066>.
- Yanto, H., Hidayah, R., Hajawiyah, A., Baroroh, N., & Wibowo, A. (2021). Developing operational accounting competencies during the pandemic using emergency online learning. *Cogent Education*, 8(1), 1-18.
- Zhang, W., Perris, K., & Yeung, L. (2005). Online tutorial support in open and distance learning: Students' perceptions. *British Journal of Educational Technology*, 36(5), 789–804.